

Inhoud

Een woord vooraf	4
Voorwoord	6
Inleiding	9
1. Wat is ASS?	14
ASS aan de buitenkant (ijsberg boven water)	27
ASS aan de binnenkant (ijsberg onder water)	59
2.Hoe wordt een diagnose bij kinderen gesteld?	86
3.Wat helpt?	97
• Structuur	103
• Voorspelbaarheid	111
• Communicatie	122
• Kader geven aan sociale situaties	128
• Over-/ondergevoelig, wat kun je doen?	138
4. De impact van een leerkracht/klas	150
5. Wat heb je als leerkracht nodig?	163
Dankwoord	171
Interessante boeken en websites	174

1

Wat is ASS?

Als ondersteuner doe ik heel wat ‘eerste kennismakingsgesprekken’ met leerkrachten. Ik vertel dan dat ik hen het komende schooljaar zal gaan coachen en ondersteunen waar ik kan, omdat ze een of meerdere leerlingen met ASS in hun klas zullen hebben.

Ik hoor dan weleens de opmerking: ‘Ik weet wat ASS is hoor, want ik had al eens zo’n leerling in mijn klas.’ Dit klopt echter niet helemaal. Het is een beetje als zeggen dat je weet wat ASS is, omdat je de film Rainman zag, of omdat je de televisieserie Professor T. volgde. Het zijn allemaal voorbeelden van hoe ASS zich kán voordoen. Maar elke persoon, elk kind met ASS is anders.

Uiteraard zijn er een aantal overkoepelende kenmerken die zich bij elk kind met ASS voordoen. Dat is logisch, het zijn ook deze kenmerken die uiteindelijk leiden tot een diagnose. Maar de manier waarop ASS zich uit bij een kind en of de gekozen maatregelen helpend zijn, zijn voor elk kind anders. ASS staat voor Autisme Spectrum Stoornis. Het woord ‘spectrum’ zorgt er al voor dat het duidelijk is dat elke persoon met een diagnose anders is, uniek. Dit komt omdat een kind met een diagnose ASS niet enkel gevormd wordt door zijn ASS, maar ook door zijn eigen kindkenmerken, zijn opvoeding, zijn omgeving etc.

In het boek 'Geef me de vijf' legt Colette de Bruin dit erg mooi uit aan de hand van de metafoor van de streepjescode. Zij brengt een aantal ontwikkelingsgebieden in kaart en aan de hand van dunne (licht aanwezig) en vette (nadrukkelijk aanwezig) streepjes geeft ze aan welke gedragskenmerken aanwezig zijn. Zo zul je dus kunnen zien dat elke persoon een andere streepjescode heeft. Misschien hebben ze wel evenveel streepjes, maar hebben ze meer of minder vette streepjes of staan deze op een andere plaats. Als ik ASS uitleg aan collega's, leerkrachten, ouders of andere mensen, krijg ik toch ook geregeld de vraag of we dan niet allemaal een beetje autisme hebben? Natuurlijk is dat niet zo, maar mocht je een barcode maken van mensen zonder diagnose dan zou je merken dat er ook bij hen dunne streepjes voorkomen. Iedereen heeft wel vaste gewoontes waar ze liever niet van afwijken en wie vindt het niet vervelend als zijn agenda plots wordt veranderd? We spreken dan vanzelfsprekend nog niet van een diagnose ASS, want dan zouden er streepjes moeten staan op elk ontwikkelingsgebied in de barcode.

Dit maakt het voor leerkrachten niet eenvoudig. Zij hebben soms meerdere leerlingen met ASS in hun klas en ze hebben maar een korte tijd om hen echt te leren kennen. In ons onderwijssysteem zijn we getraind om kinderen te vergelijken met hun leeftijdsgenoten. Er liggen doelen en eindtermen vast voor elke leeftijd/klas/groep en laat dit nu net

het lastige zijn bij kinderen met ASS. Ondanks hun (vaak) normale intelligentie en cognitieve mogelijkheden scoren zij niet altijd even adequaat op deze doelen. Dit komt omdat ASS een pervasieve ontwikkelingsstoornis is; zij beheerst de volledige ontwikkeling van een kind.

Zo kan een leerling van het vierde leerjaar (groep 6) mogelijk perfect technisch rekenen, maar wanneer de bewerking gehaald moet worden uit een bepaalde probleemstelling lukt het helemaal niet. Het lijkt dan alsof deze leerling er helemaal niets van kan, maar eigenlijk ligt de moeilijkheid voor deze leerling vooral in het onderscheiden van hoofd- en bijzaken en in het oplossingsgericht denken. Om nog maar te zwijgen van hoe leerlingen met ASS afgeleid raken door de inhoud van de probleemstelling en dan mogelijk zelfs helemaal niet meer tot rekenen komen.

ASS gaat eigenlijk over het 'anders-werken' van de hersenen. Er worden andere en veel meer verbindingen gelegd die bij minder intensief of geen gebruik niet verwijderd worden. Er is dus meer kans dat er als het ware omwegen gemaakt worden waardoor dingen soms trager gaan of anders worden beredeneerd. Die denkwijze hoeft niet per se fout te zijn, alleen is het vaak een manier van denken die mensen zonder ASS niet gewoon zijn. ASS is dus een informatieverwerkingsstoornis die zich voor de buitenwereld uit in 'bizar gedrag' of 'rare antwoorden'.

Een aantal jaar geleden hielp ik een leerling bij het maken van vraagstukken over snelheid. Het vraagstuk betrof een vliegtuig dat een bepaalde snelheid had en een gegeven afstand zou afleggen. De leerlingen moesten berekenen hoeveel tijd het vliegtuig nodig zou hebben. Een klassiek voorbeeld dus, een niet al te moeilijke opgave. Maar de leerling die ik hielp, blokkeerde ... Na een tijdje kon hij me vertellen waarom: in het werkschrift stond bij dit vraagstuk de afbeelding van een vliegtuig, het was een dubbeldekker. Voor deze leerling klopte dit niet, want in zijn hoofd was een vliegtuig een Boeing 747, zo eentje waarmee hij naar Spanje was gevlogen afgelopen vakantie. Dat deze leerling niet aan de oefening kon beginnen, had dus niets te maken met de opgave, maar wel met de randinfo.

Wanneer je als leerkracht kunt kijken door een anti-bril en leert zien waar dit bizarre gedrag of dat rare antwoord vandaan komt, is het makkelijker om de logica van deze leerling te volgen en de opdracht aan te passen of begrip te tonen. Als een leerling met ASS zich begrepen voelt en erkend wordt in zijn emoties, zullen er minder vervelende ontladingsmomenten zijn. Mensen met ASS voelen vaak intuïtief aan wat hen helpt. Dit wordt door de omgeving maar al te vaak gezien als onaangepast gedrag of 'moeilijk doen'. Het is dus belangrijk dat de omgeving dit gedrag leert zien als een alarmsignaal en samen met de persoon in kwestie op zoek gaat naar het waarom van het gedrag en